
BELGISCHE SENAAT

ZITTING 1995-1996

---

26 MAART 1996

Wetsontwerp betreffende de teruggave van cultuurobjecten die op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van bepaalde buitenlandse Staten zijn gebracht

---

**TEKST AANGENOMEN
DOOR DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE**

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1995-1996

---

26 MARS 1996

Projet de loi relative à la restitution de biens culturels ayant quitté illicitement le territoire de certains États étrangers

---

**TEXTE ADOPTÉ
PAR LA COMMISSION
DE LA JUSTICE**

Zie:

Gedr. St. van de Senaat:

1-246 - 1995/1996:

Nr. 1: Ontwerp overgezonden door de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

Nr. 2: Amendementen.

Nr. 3: Verslag.

Voir:

Documents du Sénat:

1-246 - 1995/1996:

Nº 1: Projet transmis par la Chambre des représentants.

Nº 2: Amendements.

Nº 3: Rapport.

**Tekst aangenomen door de Kamer
van volksvertegenwoordigers
en overgezonden aan de Senaat**

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In deze wet wordt verstaan onder cultuurgoed:

1° een goed dat uit hoofde van de nationale wetgeving of van nationale administratieve procedures van een Lid-Staat van de Europese Gemeenschap of van een Staat van de Europese Vrijhandelsassociatie waarop richtlijn 93/7/EEG van 15 maart 1993 mee van toepassing is, als nationaal, artistiek, historisch of archeologisch bezit is aangemerkt, in de zin van artikel 36 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap of van artikel 13 van de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, voordat of nadat het op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van de verzoekende Staat is gebracht;

2° en tot een van de in de bijlage van deze wet vermelde categorieën behoort of, zelfs indien het niet tot een van deze categorieën behoort, integrerend deel uitmaakt van:

a) openbare collecties die vermeld staan in de inventarissen van musea, de archieven en de vaste collecties van bibliotheken;

b) of de inventarissen van kerkelijke instellingen.

Art. 3

Onder openbare collecties wordt in deze wet verstaan die welke overeenkomstig de wetgeving van een Lid-Staat van de Europese Gemeenschap of van een Staat van de Europese Vrijhandelsassociatie waarop

**Tekst aangenomen door de Commissie
voor de Justitie van de Senaat**

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2 (oude artikelen 2, 3 en 5)

In deze wet wordt verstaan onder:

1° «Staat»: een Lid-Staat van de Europese Gemeenschap of een Staat van de Europese Vrijhandelsassociatie waarop richtlijn 93/7/E.E.G. van de Raad, van 15 maart 1993, betreffende de teruggave van de cultuurgoederen die op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van een Lid-Staat zijn gebracht, mede van toepassing is;

2° «cultuurgoed»: een goed dat, voordat of nadat het [...] buiten het grondgebied van de verzoekende Staat is gebracht, erkend is als nationaal, artistiek, historisch of archeologisch bezit in de zin van artikel 36 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap of van artikel 13 van de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte. De erkenning moet hebben plaatsgehad overeenkomstig de wetgeving of de [...] administratieve procedures van de verzoekende Staat.

Het goed moet behoren tot een van de in de bijlage van deze wet vermelde categorieën of, indien het niet tot een van deze categorieën behoort, integrerend deel uitmaken van:

a) openbare collecties die vermeld staan in de inventarissen van de musea, de archieven of de vaste collecties van bibliotheken;

b) inventarissen van de godsdienstige instellingen of de verenigingen die morele dienstverlening volgens een niet-confessionele levensbeschouwing aanbieden;

3° «openbare collecties»: collecties die overeenkomstig de wetgeving van een Staat als openbaar zijn erkend en die het eigendom zijn van die Staat, van een lokale of regionale overheid in die Staat of van een

**Texte adopté par la Chambre
des représentants
et transmis au Sénat**

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

Par bien culturel au sens de la présente loi, on entend:

1° un bien classé, conformément à la législation ou aux procédures administratives nationales d'un Etat membre de la Communauté européenne ou d'un Etat de l'Association européenne de libre échange auquel s'étend la directive 93/7/CEE du 15 mars 1993, comme trésor national de valeur artistique, historique ou archéologique, au sens de l'article 36 du Traité instituant la Communauté européenne ou de l'article 13 de l'Accord sur l'Espace économique européen, que le classement ait eu lieu avant ou après que le bien a quitté illicitement le territoire de l'Etat requérant;

2° et appartenant à l'une des catégories visées dans l'Annexe à la présente loi ou, même s'il n'appartient pas à l'une de ces catégories, faisant partie intégrante:

a) des collections publiques reprises dans les inventaires des musées, des archives et des fonds de conservation des bibliothèques;

b) ou des inventaires des institutions ecclésiastiques.

Art. 3

Par collections publiques, on entend dans la présente loi celles qui sont classées comme telles conformément à la législation d'un Etat membre de la Communauté européenne ou d'un Etat de

**Texte adopté par la Commission
de la Justice du Sénat**

Article premier

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2 (anciens articles 2, 3 et 5)

Au sens de la présente loi, on entend par:

1° «État»: un État membre de la Communauté européenne ou un État de l'Association européenne de libre échange auquel s'applique la directive 93/7/C.E.E. du Conseil, du 15 mars 1993, relative à la restitution de biens culturels ayant quitté illicitement le territoire d'un État membre;

2° «bien culturel»: un bien classé, avant ou après qu'il ait quitté [...] le territoire de l'État requérant, comme trésor national de valeur artistique, historique ou archéologique, au sens de l'article 36 du Traité instituant la Communauté européenne ou de l'article 13 de l'Accord sur l'Espace économique européen. Le classement doit avoir été effectué conformément à la législation ou aux procédures administratives [...] de l'État requérant.

Le bien doit appartenir à l'une des catégories visées à l'annexe à la présente loi ou, à défaut, faire partie intégrante:

a) des collections publiques reprises dans les inventaires des musées, des archives ou des fonds de conservation des bibliothèques;

b) des inventaires des institutions religieuses ou des organisations offrant une assistance morale selon une conception philosophique non confessionnelle;

3° «collections publiques»: les collections [...] classées publiques conformément à la législation d'un État, [...] et appartenant à cet État, à l'une de ses autorités locales ou régionales, ou à une institution située

**Tekst aangenomen door de Kamer
van volksvertegenwoordigers
en overgezonden aan de Senaat**

richtlijn 93/7/EEG van 15 maart 1993 mee van toepassing is als openbaar worden aangemerkt en die het eigendom zijn van deze Staat, een lokale of regionale overheid in deze Staat of een instelling gelegen op zijn grondgebied, op voorwaarde dat een dergelijke instelling het eigendom is van, of in grote mate wordt gefinancierd door deze Staat of een lokale of regionale overheid.

Art. 4

Beschouwd wordt als op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van een Staat te zijn gebracht, het gevorderde cultuurgoed dat buiten het grondgebied van de verzoekende Staat is gebracht in strijd met zijn wetgeving betreffende de bescherming van het nationaal bezit of in strijd met Verordening (EEG) nr 3911/92 van 9 december 1992 betreffende de uitvoer van cultuurgoederen, of dat niet teruggezonden wordt na het verstrijken van de termijn van een rechtmatige tijdelijke zending naar een ander land of wanneer een van de andere voorwaarden die aan die tijdelijke zending verbonden waren niet in acht genomen wordt.

Art. 5

Voor de toepassing van deze wet wordt verstaan onder teruggave, de daadwerkelijke terugkeer van het cultuurgoed op het grondgebied van de verzoekende Staat.

De bezitter is degene die een cultuurgoed feitelijk houdt voor zichzelf.

De houder is degene die een cultuurgoed feitelijk houdt voor een ander.

De verzoekende Staat is deze waarvan het cultuurgoed op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied is gebracht.

Onder aangezochte Staat wordt verstaan de Staat op het grondgebied waarvan zich een op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van een andere Staat gebracht cultuurgoed bevindt.

**Tekst aangenomen door de Commissie
voor de Justitie van de Senaat**

instelling gelegen op zijn grondgebied. Deze instelling moet het eigendom zijn van of in grote mate gefinancierd worden door die Staat of een lokale of regionale overheid;

Zie artikel 3

4° «teruggave»: de daadwerkelijke terugkeer van het cultuurgoed op het grondgebied van de verzoekende Staat;

5° «bezitter»: degene die een cultuurgoed feitelijk houdt voor zichzelf of in wiens naam het goed door een ander wordt gehouden;

6° «houder»: degene die een cultuurgoed feitelijk houdt voor een ander;

7° «verzoekende Staat»: de Staat waarvan het cultuurgoed op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied is gebracht.

Art. 3 (oud artikel 4)

Een cultuurgoed is op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van een Staat gebracht:

**Texte adopté par la Chambre
des représentants
et transmis au Sénat**

l'Association européenne de libre échange auquel s'étend la directive 93/7/CEE du 15 mars 1993 et qui appartiennent à cet Etat, ou à l'une de ses autorités locales ou régionales ou à une institution située sur son territoire, à condition qu'une telle institution soit la propriété de cet Etat ou d'une autorité locale ou régionale ou qu'elle soit financée de façon significative par cet Etat ou l'une de ces autorités.

Art. 4

Est considéré comme ayant quitté illicitement le territoire d'un Etat, le bien culturel revendiqué qui est sorti du territoire de l'Etat requérant en violation de sa législation en matière de protection des trésors nationaux ou en violation du règlement (CEE) n° 3911/92 du 9 décembre 1992 concernant l'exportation de biens culturels ou qui n'est pas restitué à l'expiration du terme d'une expédition temporaire légale vers un autre pays ou encore lorsque les autres conditions d'une telle expédition ne sont pas respectées.

Art. 5

On entend par restitution aux fins de la présente loi le retour matériel du bien culturel sur le territoire de l'Etat requérant.

Le possesseur est celui qui a la détention matérielle du bien culturel pour son propre compte.

Le détenteur est celui qui a la détention matérielle du bien culturel pour compte d'autrui.

L'Etat requérant est celui dont le bien culturel a quitté illicitement le territoire.

Par Etat requis, on entend l'Etat sur le territoire duquel se trouve un bien culturel ayant quitté illicitement le territoire d'un autre Etat.

**Texte adopté par la Commission
de la Justice du Sénat**

sur son territoire. Cette dernière doit être la propriété de l'État ou d'une autorité locale ou régionale, ou être financée de façon significative par l'un d'eux;

Voyez l'article 3

4° «restitution»: le retour matériel du bien culturel sur le territoire de l'État requérant;

5° «possesseur»: la personne qui a la détention matérielle du bien culturel pour son propre compte, ou dont la détention est exercée en son nom par un autre;

6° «détenteur»: la personne qui a la détention matérielle du bien culturel pour le compte d'autrui;

7° «État requérant»: l'État dont le bien culturel a quitté illicitement le territoire.

Art. 3 (ancien article 4)

Un bien culturel a quitté illicitement le territoire d'un État:

**Tekst aangenomen door de Kamer
van volksvertegenwoordigers
en overgezonden aan de Senaat**

Art. 6

Het ministerie van Justitie wordt aangesteld als centrale autoriteit om de door artikel 4 van de richtlijn 93/7/EEG van 15 maart 1993 omschreven bevoegdheden uit te oefenen.

Art. 7

De opdracht van de in artikel 6 aangewezen centrale autoriteit bestaat erin met de centrale autoriteiten van de andere Staten samen te werken en overleg te bevorderen tussen de bevoegde autoriteiten van deze Staten.

Deze autoriteiten hebben, in iedere Staat, tot taak:

1) op verzoek van de verzoekende Staat een nader bepaald cultuurgoed dat op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van deze Staat is gebracht op te sporen en de identiteit van de bezitter of de houder ervan vast te stellen. Dit verzoek moet vergezeld gaan van alle nodige informatie om deze opsporing en vaststelling te vergemakkelijken, met name over de plaats waar het goed zich feitelijk of vermoedelijk bevindt;

2) bij ontdekking op hun grondgebied van cultuurgoederen waarvoor er redelijke gronden zijn om aan te nemen dat die goederen op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van een andere Staat zijn gebracht, de betrokken Staten hiervan in kennis te stellen;

3) de bevoegde autoriteiten van de verzoekende Staat gedurende een termijn van twee maanden na de in punt 2) bedoelde kennisgeving, de gelegenheid geven na te trekken of het betrokken goed een cultuurgoed vormt. Doen zij dit niet binnen de gestelde termijn, dan zijn de punten 4) en 5) niet langer van toepassing;

**Tekst aangenomen door de Commissie
voor de Justitie van de Senaat**

Art. 4 (oude artikelen 6 en 7)

1° wanneer het buiten het grondgebied van die Staat is gebracht in strijd met zijn wetgeving betreffende de bescherming van het nationaal bezit of in strijd met verordening (E.E.G.) nr. 3911/92 van de Raad, van 9 december 1992, betreffende de uitvoer van cultuurgoederen.

2° wanneer het niet teruggezonden wordt na het verstrijken van de termijn van een rechtmatige tijdelijke zending naar een ander land of wanneer een van de andere voorwaarden die aan die tijdelijke zending verbonden waren, niet in acht genomen wordt.

De minister van Justitie is de bevoegde centrale autoriteit om samen te werken met de centrale autoriteit van de andere Staten en het overleg tussen de bevoegde autoriteiten van deze Staten te bevorderen.

Deze autoriteiten hebben onder meer tot taak:

1) op verzoek van de verzoekende Staat een nader bepaald cultuurgoed dat op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van deze Staat is gebracht, op te sporen en de identiteit van de bezitter of de houder ervan vast te stellen. Dit verzoek moet vergezeld gaan van alle nodige informatie om deze opsporing en vaststelling te vergemakkelijken, met name over de plaats waar het goed zich feitelijk of vermoedelijk bevindt;

2) bij ontdekking op hun grondgebied van cultuurgoederen waarvoor er redelijke gronden zijn om aan te nemen dat die goederen op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van een andere Staat zijn gebracht, de centrale autoriteit van de betrokken Staten hiervan in kennis te stellen;

3) de bevoegde autoriteiten van de verzoekende Staat gedurende een termijn van twee maanden na de in punt 2) bedoelde kennisgeving, de gelegenheid te geven na te trekken of het betrokken goed een cultuurgoed vormt. Doen zij dit niet binnen de gestelde termijn, dan zijn de punten 4 en 5 niet langer van toepassing;

**Texte adopté par la Chambre
des représentants
et transmis au Sénat**

Art. 6

Le Ministère de la Justice est désigné comme autorité centrale pour exercer les fonctions prévues par l'article 4 de la directive 93/7/CEE du 15 mars 1993.

Art. 7

L'autorité centrale désignée à l'article 6 a pour mission de collaborer avec les autorités centrales des autres Etats et de promouvoir des consultations entre les autorités compétentes de ceux-ci.

Ces autorités ont pour tâche, dans chaque Etat:

1) de rechercher, à la demande de l'Etat requérant, un bien culturel déterminé ayant quitté illicitement son territoire et l'identité du possesseur ou détenteur de ce bien. Cette demande doit comprendre toutes les informations nécessaires pour faciliter cette recherche, notamment celles qui ont pour objet la localisation effective ou présumée du bien;

2) de notifier aux Etats concernés la découverte de biens culturels sur leur territoire et de leur faire savoir s'il y a des motifs raisonnables de présumer que lesdits biens ont quitté illicitement le territoire d'un autre Etat;

3) de permettre aux autorités compétentes de l'Etat requérant de vérifier si le bien en question constitue un bien culturel, à condition que la vérification soit effectuée au cours des deux mois suivant la notification prévue au point 2). Si cette vérification n'est pas effectuée dans le délai prévu, les dispositions des points 4) et 5) ne s'appliquent pas;

**Texte adopté par la Commission
de la Justice du Sénat**

Art. 4 (anciens articles 6 et 7)

1° lorsqu'il est sorti du territoire de cet État [...] en violation de sa législation en matière de protection des trésors nationaux, ou en violation du règlement (C.E.E.) n° 3911/92 du Conseil, du 9 décembre 1992, concernant l'exportation de biens culturels;

2° lorsqu'il n'est pas restitué à l'expiration du terme d'une expédition temporaire licite vers un autre pays, ou [...] lorsque l'une des conditions de cette expédition n'est pas respectée.

Le ministre de la Justice est [...] l'autorité centrale compétente pour collaborer avec les autorités centrales des autres États, et favoriser la consultation entre les autorités compétentes de ceux-ci.

Ces autorités ont notamment pour tâche [...]:

1) de rechercher, à la demande de l'État requérant, un bien culturel déterminé ayant quitté illicitement son territoire et l'identité du possesseur ou détenteur de ce bien. Cette demande doit comprendre toutes les informations nécessaires pour faciliter cette recherche, notamment celles relatives à la localisation effective ou présumée du bien;

2) de notifier à l'autorité centrale des États concernés la découverte sur le territoire, de biens culturels dont on peut raisonnablement présumer qu'ils ont quitté illicitement le territoire d'un autre État;

3) de permettre aux autorités compétentes de l'État requérant de vérifier si le bien en question constitue un bien culturel, à condition que la vérification soit effectuée au cours des deux mois suivant la notification prévue au point 2). Si cette vérification n'est pas effectuée dans le délai prévu, les dispositions des points 4) et 5) ne s'appliquent pas;

**Tekst aangenomen door de Kamer
van volksvertegenwoordigers
en overgezonden aan de Senaat**

4) in samenwerking met de betrokken Staat de nodige maatregelen te treffen voor het materiële behoud van het cultuurgoed;

5) te voorkomen, door de nodige voorlopige maatregelen, dat het cultuurgoed aan de procedure van teruggave wordt onttrokken;

6) met betrekking tot de teruggave als tussenpersoon fungeren tussen de bezitter of de houder en de verzoekende Staat. Te dien einde kunnen de bevoegde autoriteiten van de aangezochte Staat, onverminderd de bij toepassing van artikel 10 ingestelde vordering om teruggave te verkrijgen, eerst de weg effenen voor een arbitrageprocedure overeenkomstig de nationale wetgeving van de aangezochte Staat; de verzoekende staat en de bezitter of houder moeten uitdrukkelijk met de arbitrageprocedure akkoord gaan.

Art. 8

De politiediensten, bedoeld in artikel 2 van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt, hebben als taak de cultuurgoederen die op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van bepaalde buitenlandse Staten zijn gebracht op te sporen alsook de identiteit van de bezitter of houder ervan, indien het goed zich op het Belgisch grondgebied bevindt.

Om het in artikel 7, tweede lid, punt 3, bedoelde onderzoek mogelijk te maken, zijn zij ertoe gemachtigd zich toegang te laten verschaffen tot de plaatsen waar de gevorderde goederen zich zouden kunnen bevinden.

Art. 9

De beslagrechter van de plaats waar een door een andere Staat gevorderd cultuurgoed zich bevindt kan alle nodige maatregelen treffen met het oog op het materiële behoud van dat goed en om te voorkomen dat het aan de procedure van teruggave wordt onttrokken. Te dien einde kan hij de bezitter of de houder van het goed verbieden het te verplaatsen of erover te beschikken en een bewaarder aanstellen gedurende het verloop van de procedure tot teruggave.

**Tekst aangenomen door de Commissie
voor de Justitie van de Senaat**

4. in samenwerking met de verzoekende Staat de nodige maatregelen te treffen voor het materiële behoud van het cultuurgoed;

5. te voorkomen, door de passende voorlopige maatregelen, dat het cultuurgoed aan de procedure van teruggave wordt onttrokken;

6. met betrekking tot de teruggave als tussenpersoon te fungeren tussen de bezitter of de houder en de verzoekende Staat. Te dien einde kunnen de bevoegde autoriteiten, onverminderd de met toepassing van artikel 7 ingestelde vordering tot teruggave, een arbitrageprocedure overeenkomstig de wet vergemakkelijken, op voorwaarde dat de verzoekende Staat en de bezitter of de houder daarmee uitdrukkelijk akkoord gaan.

Art. 5 (oud artikel 8)

De politiediensten bedoeld in artikel 2 van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt sporen de cultuurgoederen op die op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van een Staat zijn gebracht, alsook de identiteit van de bezitter of houder ervan, indien de goederen zich op het Belgisch grondgebied bevinden.

Om het in artikel 4, tweede lid, 3, bedoelde onderzoek mogelijk te maken, zijn zij [...] gemachtigd om zich op de wijze voorgeschreven door de wet, toegang te laten verschaffen tot de plaatsen waar de gevorderde goederen zich zouden kunnen bevinden.

Art. 6 (oud artikel 9)

De beslagrechter van de plaats waar een door een Staat gevorderd cultuurgoed zich bevindt, kan alle nodige maatregelen treffen met het oog op het materiële behoud van dat goed en om te voorkomen dat het aan de procedure van teruggave wordt onttrokken. Te dien einde kan hij de bezitter of de houder van dat goed verbieden het te verplaatsen of erover te beschikken en een bewaarder aanstellen gedurende het verloop van deze procedure [...].

**Texte adopté par la Chambre
des représentants
et transmis au Sénat**

4) de prendre, en coopération avec l'Etat concerné, toutes les mesures nécessaires à la conservation matérielle du bien culturel;

5) d'éviter, par des mesures provisoires nécessaires, que le bien culturel soit soustrait à la procédure de restitution;

6) de remplir le rôle d'intermédiaire entre le possesseur ou le détenteur et l'Etat requérant, en vue de la restitution des biens culturels. A cet effet, les autorités compétentes de l'Etat membre requis peuvent, sans préjudice de l'action introduite conformément à l'article 10 en vue d'obtenir la restitution, faciliter la mise en œuvre d'une procédure d'arbitrage, conformément à la législation nationale de l'Etat requis et à condition que l'Etat requérant et le possesseur ou le détenteur leur donnent formellement leur accord.

Art. 8

Les services de police, au sens de l'article 2 de la loi du 5 août 1992 sur la fonction de police, ont pour tâche de rechercher les biens culturels ayant quitté illicitement le territoire de certains Etats étrangers ainsi que l'identité de leur possesseur ou détenteur, si les biens se trouvent sur le territoire belge.

Afin de permettre la vérification prévue à l'article 7, alinéa 2, point 3, ils sont autorisés à se faire ouvrir l'accès des lieux où les biens recherchés sont susceptibles de se trouver.

Art. 9

Le juge des saisies du lieu où se trouve un bien culturel revendiqué par un Etat étranger peut ordonner toutes les mesures nécessaires en vue d'assurer la conservation matérielle de ce bien et pour éviter qu'il soit soustrait à la procédure de restitution. A cet effet, il peut interdire au possesseur ou détenteur de ce bien de le déplacer ou d'en disposer et désigner un gardien pendant la durée de la procédure de restitution.

**Texte adopté par la Commission
de la Justice du Sénat**

4. de prendre, en coopération avec l'État requérant, toutes les mesures nécessaires à la conservation matérielle du bien culturel;

5. d'éviter, par les mesures provisoires appropriées, que le bien culturel soit soustrait à la procédure de restitution;

6. de remplir le rôle d'intermédiaire entre le possesseur ou le détenteur et l'État requérant, en vue de la restitution des biens culturels. À cet effet, et sans préjudice de l'action en restitution introduite conformément à l'article 7 [...], les autorités compétentes [...] peuvent, conformément à la loi, faciliter la mise en œuvre d'une procédure d'arbitrage [...], à condition que l'État requérant et le possesseur ou le détenteur donnent formellement leur accord.

Art. 5 (ancien article 8)

Les services de police, au sens de l'article 2 de la loi du 5 août 1992 sur la fonction de police, recherchent les biens culturels ayant quitté illicitement le territoire d'un État, ainsi que l'identité de leur possesseur ou détenteur, si les biens se trouvent sur le territoire belge.

Afin de permettre la vérification prévue à l'article 4, alinéa 2, 3, ils sont autorisés, dans les formes légales, à se faire ouvrir l'accès des lieux où les biens recherchés sont susceptibles de se trouver.

Art. 6 (ancien article 9)

Le juge des saisies du lieu où se trouve un bien culturel réclamé par un État [...] peut ordonner toutes les mesures nécessaires en vue d'assurer la conservation matérielle de ce bien et d'éviter qu'il soit soustrait à la procédure de restitution. À cet effet, il peut interdire au possesseur ou détenteur de ce bien de le déplacer ou d'en disposer, et désigner un gardien pour la durée de cette procédure [...].

**Tekst aangenomen door de Kamer
van volksvertegenwoordigers
en overgezonden aan de Senaat**

Art. 10

Indien een cultuurgoed dat op onrechtmatige wijze gebracht is buiten het grondgebied van een Lid-Staat van de Europese Gemeenschap of van een Staat van de Europese Vrijhandelsassociatie waarop richtlijn 93/7/EEG van de Raad van 15 maart 1993 betreffende de teruggave van cultuurgoederen die op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van een Lid-Staat zijn gebracht, mede van toepassing is, zich op het Belgische grondgebied bevindt, kan die Staat tegen de bezitter of, indien er geen is, tegen de houder een vordering tot teruggave van het goed instellen.

De vordering wordt bij een verzoekschrift op tegenspraak ingesteld bij de rechtbank van eerste aanleg te Brussel.

Art. 11

Het verzoekschrift bevat, op straffe van nietigheid:

1° de vermeldingen genoemd in artikel 1034ter, 1°, 4°, 5° en 6°, van het Gerechtelijk Wetboek;

2° alle dienstige aanwijzingen betreffende de volgende gegevens:

a) de naam van de verzoekende Staat en de hoedanigheid van de persoon die deze vertegenwoordigt;

b) de identiteit en de woonplaats of, bij gebreke van een woonplaats, de verblijfplaats van de persoon die moet worden opgeroepen.

**Tekst aangenomen door de Commissie
voor de Justitie van de Senaat**

Art. 7 (oude artikelen 10, 11 en 12)

§ 1. Wanneer een cultuurgoed dat op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van een Staat is gebracht, zich in België bevindt, kan die Staat een vordering tot teruggave [...] instellen tegen degene die het goed in handen heeft.

De vordering [...] is niet ontvankelijk indien het, op het ogenblik dat zij wordt ingesteld, niet langer onrechtmatig is om het goed buiten het grondgebied van de verzoekende Staat te brengen.

§ 2. De vordering wordt bij een verzoekschrift op tegenspraak ingesteld bij de rechtbank van eerste aanleg te Brussel.

Bij het verzoekschrift worden gevoegd:

1° een document waarin het goed waarop de vordering betrekking heeft, wordt beschreven en waarin wordt verklaard dat dit goed een cultuurgoed is krachtens de wetgeving van de verzoekende Staat;

2° een verklaring van de bevoegde autoriteiten van de verzoekende Staat waaruit moet blijken dat het cultuurgoed op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van deze Staat is gebracht, in strijd met zijn wetgeving ter zake of met verordening (E.E.G.) nr. 3911/92 van de Raad, van 9 december 1992, betreffende de uitvoer van cultuurgoederen.

Ingeval deze documenten niet bij de inleiding van de vordering zijn toegevoegd en behoudens toevoe-ging van deze stukken binnen de door de rechtbank gestelde termijn, verklaart deze de eis van ambtswege niet toelaatbaar.

Behalve de vermeldingen genoemd in artikel 1034ter, 1°, 4°, 5° en 6°, van het Gerechtelijk Wetboek bevat het verzoekschrift, op straffe van nietigheid:

1° de opgave van de verzoekende Staat en de naam, de voornaam en de hoedanigheid van de persoon die deze Staat vertegenwoordigt;

2° de naam, de voornaam en de woonplaats of, bij gebreke van een woonplaats, de verblijfplaats en, in voorkomend geval, de hoedanigheid van de persoon die moet worden opgeroepen.

**Texte adopté par la Commission
de la Justice du Sénat**

Art. 7 (anciens articles 10, 11 et 12)

§ 1. Lorsqu'un bien culturel qui a quitté illicitement le territoire d'un État [...] se trouve en Belgique, cet État peut tenter [...] une action en restitution [...] contre celui entre les mains duquel le bien se trouve.

L'action [...] n'est pas recevable si, au moment où elle est introduite, la sortie du bien du territoire de l'État requérant n'est plus illicite.

§ 2. L'action est introduite par [...] requête contradictoire devant le tribunal de première instance de Bruxelles.

Sont joints à la requête:

1° un document décrivant le bien visé par l'action et déclarant qu'il s'agit d'un bien culturel en vertu de la législation de l'État requérant;

2° une déclaration [...] des autorités compétentes de l'État requérant faisant apparaître que le bien culturel a quitté illicitement le territoire de cet État, en violation de sa législation en la matière ou du règlement (C.E.E.) n° 3911/92 du Conseil, du 9 décembre 1992, concernant l'exportation de biens culturels.

Lorsque ces documents n'ont pas été joints lors de l'introduction de l'action et sauf communication de ces pièces dans le délai fixé par le tribunal, celui-ci déclare d'office que l'action ne peut être admise.

**Texte adopté par la Chambre
des représentants
et transmis au Sénat**

Art. 10

Lorsqu'un bien culturel ayant quitté illicitement le territoire d'un Etat membre de la Communauté européenne ou celui d'un Etat de l'Association européenne de libre échange auquel s'étend la directive 93/7/CEE du Conseil du 15 mars 1993 relative à la restitution de biens culturels ayant quitté illicitement le territoire d'un Etat membre se trouve sur le territoire de la Belgique, cet Etat peut introduire, à l'encontre du possesseur ou, à défaut, du détenteur, une action en restitution du bien.

L'action est introduite par une requête contradictoire devant le tribunal de première instance de Bruxelles.

Art. 11

La requête contient, à peine de nullité:

1° les mentions prévues à l'article 1034ter, 1°, 4°, 5° et 6° du Code judiciaire;

2° toutes les indications utiles relatives aux éléments suivants:

a) l'identité de l'Etat requérant et la qualité de la personne qui le représente;

b) l'identité et le domicile ou, à défaut de domicile, la résidence de la personne à convoquer.

Outre les mentions prévues à l'article 1034ter, 1°, 4°, 5° et 6° du Code judiciaire, la requête contient, à peine de nullité:

1° l'indication de l'État requérant et les nom, prénom et qualité de la personne qui le représente;

2° les nom, prénom, domicile, ou, à défaut de domicile, résidence, et, le cas échéant, qualité de la personne à convoquer.

**Tekst aangenomen door de Kamer
van volksvertegenwoordigers
en overgezonden aan de Senaat**

Art. 12

De vordering tot teruggave is niet ontvankelijk indien op het tijdstip waarop zij wordt ingesteld de gevorderde goederen rechtmatig buiten het grondgebied van de verzoekende Staat kunnen worden gebracht.

Om ontvankelijk te zijn moet het verzoekschrift op tegenspraak vergezeld gaan van een document waarin het goed waarop de vordering betrekking heeft wordt beschreven en waarin wordt verklaard dat dit goed een cultuurgoed is krachtens de wetgeving van de verzoekende Staat.

Bovendien moet het verzoekschrift vergezeld gaan van een verklaring van de bevoegde autoriteiten van de verzoekende Staat waaruit moet blijken dat het cultuurgoed op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van deze staat is gebracht in strijd met zijn wetgeving ter zake of met de Verordening (EEG) nr 3911/92 van de Raad, van 9 december 1992, betreffende de uitvoer van cultuurgoederen.

Art. 13

Onder voorbehoud van de verjaring, moet de teruggave van het gevorderde cultuurgoed door de rechtbank worden gelast indien bewezen wordt dat de vordering betrekking heeft op een cultuurgoed in de zin van artikel 2 en dat het op onrechtmatige wijze, met ingang van 1 januari 1993, buiten het grondgebied van de verzoekende Staat is gebracht.

De eigendom van het cultuurgoed na de teruggave ervan wordt bepaald door het recht van de verzoekende Staat.

Art. 14

De vordering tot teruggave van cultuurgoederen die op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van een Staat zijn gebracht, verjaart één jaar na de datum waarop de plaats waar het cultuurgoed zich bevindt en de identiteit van de bezitter of de houder van dat goed ter kennis van de verzoekende Staat zijn gekomen.

Deze termijn kan in geen geval langer zijn dan dertig jaar vanaf de datum waarop het cultuurgoed op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van de verzoekende Staat is gebracht. In het geval van goederen die deel uitmaken van openbare collecties, als bedoeld in artikel 3, en van kerkelijke goederen

**Tekst aangenomen door de Commissie
voor de Justitie van de Senaat**

Zie artikel 7

Art. 8 (oud artikel 13)

Onder voorbehoud van de verjaring, moet de teruggave van het gevorderde cultuurgoed door de rechtbank worden gelast indien bewezen wordt dat de vordering betrekking heeft op een cultuurgoed [...] dat op onrechtmatige wijze, ten vroegste op 1 januari 1993, buiten het grondgebied van de verzoekende Staat is gebracht.

De eigendom van het cultuurgoed [...] wordt, na de teruggave ervan, bepaald door het recht van de verzoekende Staat.

Art. 9 (oud artikel 14)

De vordering tot teruggave van cultuurgoederen die op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van een Staat zijn gebracht, verjaart één jaar na de datum waarop de plaats waar het cultuurgoed zich bevindt en de identiteit van de bezitter of de houder van dat goed ter kennis van de verzoekende Staat zijn gekomen.

De vordering verjaart in elk geval dertig jaar na de datum waarop het cultuurgoed op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van de verzoekende Staat is gebracht. De vordering [...] verjaart evenwel na vijftien jaar of is onverjaarbaar indien de wetgeving van de verzoekende Staat daarin voorziet,

**Texte adopté par la Chambre
des représentants
et transmis au Sénat**

Art. 12

L'action en restitution n'est pas recevable si, au moment où elle est introduite, les biens réclamés peuvent légalement quitter le territoire de l'Etat requérant.

Pour être recevable, la requête contradictoire doit être accompagnée d'un document décrivant le bien qui fait l'objet de la demande et déclarant que ce bien est un bien culturel selon la législation de l'Etat requérant.

En outre, la requête doit être accompagnée d'une déclaration émanant des autorités compétentes de l'Etat requérant selon laquelle le bien culturel a quitté illicitement le territoire de celui-ci en violation de sa législation en la matière ou du règlement (CEE) n° 3911/92 du Conseil, du 9 décembre 1992, concernant l'exportation de biens culturels.

Art. 13

Sous réserve de la prescription, la restitution du bien culturel revendiqué doit être ordonnée par le tribunal s'il est établi que la demande a pour objet un bien culturel au sens de l'article 2 et que le bien a quitté illicitement le territoire de l'Etat requérant à partir du 1er janvier 1993.

La propriété du bien culturel après la restitution est régie par la loi de l'Etat requérant.

Art. 14

L'action en restitution de biens culturels ayant quitté illicitement le territoire d'un Etat se prescrit par un an à compter du jour où l'Etat requérant a eu connaissance du lieu où se trouvait le bien culturel et de l'identité de son possesseur ou détenteur.

En aucun cas ce délai ne peut être supérieur à trente ans à compter du jour où le bien culturel a quitté illicitement le territoire de l'Etat requérant. Toutefois, dans le cas des biens faisant partie de collections publiques, au sens de l'article 3, et des biens ecclésiastiques faisant l'objet d'une protection spéciale en

**Texte adopté par la Commission
de la Justice du Sénat**

Voyez l'article 7

Art. 8 (ancien article 13)

Sous réserve de la prescription, la restitution du bien culturel réclamé est ordonnée par le tribunal s'il est établi que la demande a pour objet un bien culturel [...] qui a quitté illicitement le territoire de l'Etat requérant au plus tôt le 1er janvier 1993.

La propriété du bien culturel [...] est, après la restitution, régie par la loi de l'Etat requérant.

Art. 9 (ancien article 14)

L'action en restitution de biens culturels ayant quitté illicitement le territoire d'un Etat se prescrit par un an à compter du jour où l'Etat requérant a eu connaissance du lieu où se trouvait le bien culturel et de l'identité de son possesseur ou détenteur.

En tout état de cause, l'action se prescrit par trente ans à compter du jour où le bien culturel a quitté illicitement le territoire de l'Etat requérant. Toutefois, [...] l'action se prescrit par septante-cinq ans, ou demeure imprescriptible, si la législation de l'Etat requérant prévoit, pour les biens faisant partie de collections

**Tekst aangenomen door de Kamer
van volksvertegenwoordigers
en overgezonden aan de Senaat**

wanneer deze zijn onderworpen aan een speciale bescherming krachtens de wetgeving van de verzoevende Staat, verjaart de vordering tot teruggave evenwel na 75 jaar, tenzij deze vordering op grond van dezelfde wetgeving niet vatbaar is voor verjaring en behalve de toepassing van een bilaterale overeenkomst tussen de betrokken Staten waarbij een termijn van meer dan 75 jaar is vastgesteld.

Art. 15

Wanneer de teruggave van het cultuurgoed aan de verzoevende Staat wordt gelast, kent de rechtbank aan de bezitter van het goed een naar gelang van de omstandigheden van het gegeven geval billijk geachte vergoeding toe, op voorwaarde dat de rechter ervan overtuigd is dat de bezitter bij de verwerving van het goed de nodige zorgvuldigheid heeft betracht.

Goede trouw wordt steeds vermoed, en hij die zich op kwade trouw beroept, moet die bewijzen.

Het is voldoende dat de goede trouw aanwezig was op het ogenblik van de verkrijging.

In geval van schenking of erfopvolging mag de rechtspositie van de verkrijger niet gunstiger zijn dan die van degene van wie hij het goed uit dien hoofde heeft verkregen.

De vergoeding moet door de verzoevende Staat bij de teruggave uitgekeerd worden.

Art. 16

De kosten die voortvloeien uit de uitvoering van de rechterlijke beslissing waarbij de teruggave van het cultuurgoed wordt gelast, alsook de kosten in verband met de nodige maatregelen die werden getroffen voor het materiële behoud van het cultuurgoed, overeenkomstig de artikelen 7, 8 en 9 komen ten laste van de verzoevende Staat.

Er wordt geen afbreuk gedaan aan het recht van de verzoevende Staat om van de personen die verantwoordelijk zijn voor het op onrechtmatige wijze buiten zijn grondgebied brengen van het cultuurgoed, de terugbetaling te vorderen van de op grond van artikel 15 verschuldigde vergoeding en van de door dit artikel te zijnen lasten gelegde kosten.

**Tekst aangenomen door de Commissie
voor de Justitie van de Senaat**

voor de goederen die deel uitmaken van openbare collecties en voor de in artikel 2, 2°, b), bedoelde goederen wanneer deze in de verzoevende Staat aan een speciale bescherming onderworpen zijn.

Een bilaterale overeenkomst met de verzoevende Staat kan een verjaringstermijn van meer dan 75 jaar vaststellen.

Art. 10 (oud artikel 15)

Wanneer de rechtbank de teruggave van het cultuurgoed aan de verzoevende Staat gelast, kent zij aan de bezitter een [...] billijke [...] vergoeding toe, op voorwaarde dat [...] de bezitter bij de verwerving [...] met de nodige zorgvuldigheid heeft gehandeld.

Goede trouw wordt steeds vermoed en degene die zich op kwade trouw beroept, moet die bewijzen.

Het is voldoende dat de goede trouw aanwezig was op het ogenblik van de verkrijging.

In geval van schenking of erfopvolging mag de rechtspositie van de bezitter niet gunstiger zijn dan die van degene van wie hij het goed uit dien hoofde heeft verkregen.

De vergoeding wordt door de verzoevende Staat bij de teruggave uitgekeerd.

Art. 11 (oud artikel 16)

De kosten die voortvloeien uit de uitvoering van de rechterlijke beslissing waarbij de teruggave van het cultuurgoed wordt gelast, alsook de kosten in verband met de maatregelen die overeenkomstig de artikelen 4, 5 en 6 werden getroffen voor het materiële behoud van het cultuurgoed, [...] komen ten laste van de verzoevende Staat.

De verzoevende Staat kan van de personen die verantwoordelijk zijn voor het op onrechtmatige wijze buiten zijn grondgebied brengen van het cultuurgoed, de terugbetaling [...] vorderen van de [...] vergoeding en van de [...] te zijnen laste gelegde kosten.

**Texte adopté par la Chambre
des représentants
et transmis au Sénat**

vertu de la législation de l'Etat requérant, l'action en restitution se prescrit par 75 ans, à moins que l'action ne soit imprescriptible d'après cette même législation et sauf application d'un accord bilatéral entre les Etats concernés établissant un délai supérieur à 75 ans.

Art. 15

Si la restitution du bien culturel à l'Etat requérant est ordonnée, le tribunal accorde au possesseur du bien culturel une indemnité qu'il estime équitable en fonction des circonstances, pour autant que le tribunal ait acquis la conviction que le possesseur a exercé la diligence requise au moment de l'acquisition de l'objet.

La bonne foi est toujours présumée, et c'est à celui qui allègue la mauvaise foi à la prouver.

Il suffit que la bonne foi ait existé au moment de l'acquisition.

En cas de donation ou de succession, le possesseur ne peut bénéficier d'un statut plus favorable que celui de la personne dont il a acquis le bien à ce titre.

L'indemnité doit être payée par l'Etat requérant au moment de la restitution.

Art. 16

Sont à charge de l'Etat requérant, les dépenses qui résultent de l'exécution de la décision judiciaire ordonnant la restitution du bien culturel, ainsi que les frais résultant des mesures qui ont dû être prises, pour assurer la conservation matérielle du bien culturel, en vertu des articles 7, 8 et 9.

Il n'est dérogé au droit de l'Etat requérant de réclamer le remboursement de l'indemnité due en vertu de l'article 15 et des dépenses mises à sa charge par le présent article aux personnes responsables du déplacement illicite du bien culturel en dehors du territoire de cet Etat.

**Texte adopté par la Commission
de la Justice du Sénat**

publiques, [...] et les biens visés à l'article 2, 2°, b), faisant l'objet d'une protection spéciale dans l'Etat requérant.

Un accord bilatéral avec l'Etat requérant peut fixer un délai de prescription supérieur à septante-cinq ans.

Art. 10 (ancien article 15)

S'il ordonne la restitution du bien culturel à l'Etat requérant, le tribunal accorde au possesseur une indemnité [...] équitable [...], pour autant que [...] le possesseur ait agi avec la diligence requise lors de l'acquisition [...].

La bonne foi est toujours présumée, et c'est à celui qui allègue la mauvaise foi à la prouver.

Il suffit que la bonne foi ait existé au moment de l'acquisition.

En cas de donation ou de succession, le possesseur ne peut bénéficier d'un statut plus favorable que celui de la personne dont il a reçu le bien à ce titre.

L'indemnité est payée par l'Etat requérant au moment de la restitution.

Art. 11 (ancien article 16)

Sont à charge de l'Etat requérant, les dépenses qui résultent de l'exécution de la décision judiciaire ordonnant la restitution du bien culturel, ainsi que les frais résultant des mesures [...] prises [...] en vertu des articles 4, 5 et 6, pour assurer la conservation matérielle du bien culturel.

L'Etat requérant peut réclamer le remboursement de l'indemnité [...] et des dépenses mises à sa charge [...] aux personnes responsables du déplacement illicite du bien culturel hors de son territoire [...].

**Tekst aangenomen door de Kamer
van volksvertegenwoordigers
en overgezonden aan de Senaat**

Art. 17

De centrale autoriteit van de verzoekende Staat stelt de centrale autoriteit van de aangezochte Staat onverwijld in kennis van de vordering tot teruggave.

De centrale autoriteit van de aangezochte Staat licht de centrale autoriteit van de overige Staten onverwijld in.

Art. 18

De Koning kan de verschillende autoriteiten aanwijzen die bevoegd zijn om de in artikel 7 omschreven opdrachten te vervullen wanneer België de aangezochte Staat is.

Art. 19

Artikel 569 van het Gerechtelijk Wetboek wordt aangevuld met een 25° luidend als volgt:

«25° van de vorderingen tot teruggave van cultuurgoederen ingesteld op grond van artikel 10 van de wet van ... betreffende de teruggave van cultuurgoederen die op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van bepaalde buitenlandse Staten zijn gebracht».

**Tekst aangenomen door de Commissie
voor de Justitie van de Senaat**

Art. 12 (oud artikel 17)

Wanneer de minister van Justitie door de centrale autoriteit van de verzoekende Staat in kennis wordt gesteld van het instellen van een vordering tot teruggave, licht hij onverwijld de centrale autoriteit van de overige Staten in.

Art. 13 (oud artikel 18)

Onverminderd de bepalingen van artikel 5 kan de Koning de [...] autoriteiten aanwijzen die bevoegd zijn om de in artikel 4 omschreven opdrachten te vervullen [...].

Art. 14 (oud artikel 19)

In artikel 569 van het Gerechtelijk Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A) Het eerste lid wordt aangevuld met een 27°, luidende: «27° van de vorderingen tot teruggave van cultuurgoederen ingesteld op grond van artikel 7 van de wet van ... betreffende de teruggave van cultuurgoederen die op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van bepaalde buitenlandse Staten zijn gebracht.»

B) In het tweede lid worden de woorden «en 26°» vervangen door de woorden «, 26° en 27°».

**Texte adopté par la Chambre
des représentants
et transmis au Sénat**

Art. 17

L'autorité centrale de l'Etat membre requérant informe sans délai l'autorité centrale de l'Etat membre requis de l'introduction de l'action en restitution.

L'autorité centrale de l'Etat membre requis informe sans délai les autorités centrales des autres Etats membres.

Art. 18

Le Roi peut désigner les diverses autorités qui seront compétentes afin de remplir les missions décrites à l'article 7, lorsque la Belgique est l'Etat requis.

Art. 19

L'article 569 du Code judiciaire est complété par un 25° rédigé comme suit:

«25° des demandes en restitution de biens culturels introduites sur base de l'article 10 de la loi du ... relative à la restitution de biens culturels ayant quitté illicitement le territoire de certains Etats étrangers».

**Texte adopté par la Commission
de la Justice du Sénat**

Art. 12 (ancien article 17)

Le ministre de la Justice, informé par l'autorité centrale de l'Etat requérant de l'introduction de l'action en restitution, en informe sans délai l'autorité centrale des autres Etats.

Art. 13 (ancien article 18)

Sans préjudice des dispositions de l'article 5, le Roi peut désigner les [...] autorités [...] compétentes pour remplir les missions décrites à l'article 4 [...].

Art. 14 (ancien article 19)

À l'article 569 du Code judiciaire sont apportées les modifications suivantes:

A) L'alinéa 1er est complété par un 27° rédigé comme suit: «27° des demandes en restitution de biens culturels introduites sur la base de l'article 7 de la loi du ... relative à la restitution de biens culturels ayant quitté illicitement le territoire de certains Etats étrangers.»

B) À l'alinéa 2, les mots «et 26°» sont remplacés par les mots «, 26° et 27°».